

„Tovább”

1947 AUG. 22

A BOMBA mint régész

A TUDÓSOK ELFOGLALTÁK BUDAVÁRÁT

Budapest ostromának legvégső szakaszában a budai vár falai között vívták elkeseredetten tusájukat Hitler katonái a felszabadító, hős szovjetkatonák ellen. Mikor a vár elesett, német katonahullák ezrei borították a girbe-görbe utcákat és a pusztulás képe leírhatatlan méretű volt. A vár eleste egyúttal az ostrom végét, Budapest felszabadulását is jelentette. És a kiégett királyi palota egy nyüzsgő, újjáéledő, élni akarással teli, új Budapestre tekintett alá a hegytetőről, vak ablaksoraival.

A gögös arisztokratikus világ megsemmisülése egyúttal egy új, emberibb korszak kezdetét jelentette. De furcsa módon jelentett mást is. A bombák pusztítása nyomán feltárultak lefűnt századok építészeti maradványai. Középkori falrészek, boltívek, díszes ülőfülkék, amelyeken ma is láthatók még a XIV—XV. századból kőfaragó mesterjegyei. Ezek a szélesméretű középkori falak, boltozatok jobban dacoltak a modern háború pusztító fegyvereivel, mint a rájuk épített új falak, mennyezetek. Ennek köszönhető, hogy a bomba, miközben elpusztított egy városrészt, megsemmisített egy egész világot, rendkívül értékes régészeti munkát is végzett s a felszaggatót paloták mélyén, a szétrombolt épületmaradványokból mint nyitott történelmi könyvekből olvasnak a tudomány emberei.

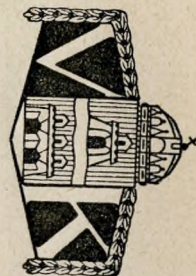
A régészek paradicsoma lett a halott városrész, amely hatalmának fénykorának tetőfokán is olyan távolesett a város eleve, mindennapi életétől. Ma ez a távoleség az elevenütemű, építő Budapesttől egészen a középkorig mélyül. De — különös módon — ez a nagyon távoli múlt, itt a Várban, mégis szinte közelebb áll hozzánk, mint a közvetlenül mögöttünk álló évtizedek. A Budavár visszafoglalását követő barok „újjáépítés”, amelynek nyomait az átépített középkori formák mutatják meg, sokkal jobbet mondanak nekünk a történetünkben, mint amennyit az arisztokraták negyed egykor zárkózott palotái.

*

A Fővárosi Múzeum régészeti, mérnökei már 1945 nyarán „elfoglalták a Várat”. Tudományos „házkutatásaik” során — sokszor bejárat híján ablakokon, falnyílásokon másztak a romépületekbe — házról-házra járnak és megállapították, hogy a Vár majdnem valamennyi háza középkori alapokra épült. Lázás kutatómunka vette kezdetét, amelyben kiválóan képzett mérnökök dr. Gerevich Lászlóval és dr. Patek Erzsébettel, a Középkori Múzeum vezetőjével az élükön most már tudományos módszerességgel folytatták a bomba régészeti munkáját. Mindenütt, hol egy kis ívrész bukkant elő, tovább bontották a falakat és így sikerült egészen kis töredékekből rekonstruálniuk a házak eredeti, középkori szerkezetét.

Adódtak olyan „szerencsés” esetek — mint például a Fortuna-utca 10. számú házban —, ahol a bomba pusztítása nyomán láthatóvá vált keresztmetszetben a ház egész építésmódja, szerkezete. Az emeleten és a földszinten középkori dongaboltozatú helyiségek tűntek elő.

Az Őri-utca 50. alatt egy lakószoba megsérült mennyezete alól kibukkant a középkori téglából rakott középkori mennyezetboltozat. Ezek a középkori téglák keskenyebbek a maiaknál és rendszerint fellelhető rajtuk egy égési réteg, amely Buda égésének korából származik. A Hadsón-utca 4-ben a későbbi elfalazás mögött egy törökrácsos ablakra bukkantak a régészek. Ez nevezetes lelet, mert a Várban ritkák a török művészeti és építészeti emlékek. Az Orszázház-utca 9. alatt a mai kapunyílás mellett kibontották a középkori kapuk részeit. Az emeleten egy

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Mézősi László Gyula

Cím:

A bomba mint régész

Forrás:

Tovább

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

1947 aug 22

Helyszám

Oszályozás

902.6

Vás

1947.

Székesfővárosi házi nyomda 1926 — 8891

nagyméretű hajdani lovagterem, egy reprezentációs célokra szolgáló úgynevezett „palatium“ került napvilágra a XIV—XV. századból. Ugyanebben a házban a későbbi barokkorból, amikor az épületet átépítették, egy tisztán kézimunkával kirakott boltozat került elő. A boltozatrakás technikája olyan tökéletes, hogy mai mesterember aligha tudná ezt a munkát hasonlóan elvégezni. Sokáig lehetne folytatni az eddig elfalazott középkori homlokzatok, ablakkeretek, tartóívek, a Zsigmond király korabeli loggiás udvarkiképzések leírását. A középkori kapualjak, díszes ülőfülkéinek, a szépformájú úgynevezett „szamárhátú“ kapuknak feltűnését, amelyek mind azt mutatják, hogy volt művészetünk, de az állandó pusztításban, háborúkban megsemmisült vagy a későbbi osztrák izlésű ráépítések eltakarták.

A Fővárosi Múzeum tudományos városkutatásának, amelyhez hasonló nálunk Magyarországon még nem volt, gyakorlati haszna is van. Az újjáépítés során a kutató mérnökök tervei alapján meg lehet őrizni majd a Vár egyes részeinek eredeti történeti jellegét.

És van még egy jelentősége a lelkes régészek, mérnökök munkájának: eddig a Várban főleg csak a templomok, kolostorok voltak ismeretesek a történelmi századokból. Most sikerült a polgári lakóházak felkutatásával a magyar középkor mindennapi életének maradványait is feltárni.

Mágori Varga Erzsébet